

Aneks nr 1
do Programu Profilaktyczno- Wychowawczego
Szkoły Podstawowej nr 4 im. Mikołaja Kopernika w Tarnobrzegu.

Czynniki ryzyka i czynniki chroniące

Szkoła Podstawowa nr 4 im. M. Kopernika w Tarnobrzegu prowadzi systematyczną działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną wśród uczniów, ich rodziców oraz nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły w celu przeciwdziałania narkomanii. Celem nadrzędnym wyżej wymienionych działalności programów jest promocja zdrowia.

Działalność, o której mowa w ust. 1 rozporządzenia, obejmuje działania uprzedzające oparte na naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności mające na celu przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów, charakteryzujących się nieprzestrzeganiem przyjętych dla danego wieku zwyczajowych norm i wymagań, niosących ryzyko negatywnych konsekwencji dla zdrowia fizycznego i psychicznego ucznia oraz jego otoczenia społecznego.

Działalność wychowawcza w szkole polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganie ucznia w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

- 1) fizycznej – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia i wychowanka wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych;

- 2) psychicznej – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, ukształtowanie postaw sprzyjających wzmacnianiu zdrowia własnego i innych ludzi, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi zdrowia, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności;
- 3) społecznej – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz ćwiczeniu umiejętności wypełniania ról społecznych;
- 4) aksjologicznej – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia.

Działalność wychowawcza obejmuje w szczególności:

- 1) współpracę z rodzicami lub opiekunami uczniów w celu budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia;
- 2) kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości w życiu;
- 3) wzmacnianie wśród uczniów więzi ze szkołą oraz społecznością lokalną;
- 4) kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami;
- 5) doskonalenie umiejętności nauczycieli i wychowawców w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami, wychowankami oraz ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów;
- 6) wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców;
- 7) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym przez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym
- 8) wspieranie edukacji rówieśniczej i programów rówieśniczych mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych.

Działalność edukacyjna w szkole polega na stałym poszerzaniu i ugruntowywaniu wiedzy i umiejętności u uczniów, ich rodziców, nauczycieli i wychowawców z zakresu promocji zdrowia i zdrowego stylu życia.

Działalność edukacyjna obejmuje w szczególności:

- 1) poszerzenie wiedzy rodziców, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji odurzających i psychotropowych, a także suplementów diety i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach;
- 2) rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów;
- 3) kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji;
- 4) kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu;
- 5) prowadzenie wewnątrzszkolnego doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji, odurzających i psychotropowych, oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej;
- 6) doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki używania środków i substancji, odurzających i psychotropowych, norm rozwojowych i zaburzeń zdrowia psychicznego wieku rozwojowego.

Działalność informacyjna w szkole polega na dostarczaniu rzetelnych i aktualnych informacji, dostosowanych do wieku oraz możliwości psychofizycznych odbiorców, na temat zagrożeń i rozwiązywania problemów związanych z używaniem środków i substancji, odurzających i psychotropowych, skierowanych do uczniów oraz ich rodziców, a także nauczycieli i wychowawców oraz innych pracowników szkoły.

Działalność informacyjna obejmuje w szczególności:

- 1) dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków i substancji odurzających i psychotropowych;
- 2) udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów, ich rodziców
- 3) w przypadku używania środków i substancji odurzających i psychotropowych;
- 4) przekazanie informacji uczniom, ich rodzicom oraz nauczycielom i wychowawcom na temat konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 5) informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z policją w sytuacjach zagrożenia narkomania.

Działalność profilaktyczna w szkole polega na realizowaniu działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej.

Działalność profilaktyczna obejmuje:

- 1) w przypadku profilaktyki uniwersalnej – wspieranie wszystkich uczniów w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków i substancji odurzających i psychotropowych.

Działania profilaktyczne w szkole, obejmują w szczególności:

- 1) realizowanie wśród uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych programów zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, o którym mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 11

września 2015 r. o zdrowiu publicznym (zwanej dalej „ustawą o zdrowiu publicznym”); dobór odpowiedniego programu uzależnia się od celu profilaktycznego, który wynika z uprzednio przeprowadzonej diagnozy, o której mowa w § 6 ust. 2;

- 2) przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej;
- 3) kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków i substancji odurzających i psychotropowych przez uczniów, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych;
- 4) doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów zachowań ryzykownych;
- 5) włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków i substancji odurzających i psychotropowych.

Współpraca z instytucjami.

Szkoła przy prowadzeniu działalności wychowawczej i profilaktycznej współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Tarnobrzegu, Poradnią Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnobrzegu, Komendą Miejską Policji w Tarnobrzegu, Podkarpackim Centrum Edukacji Nauczycieli, Państwową Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną w Tarnobrzegu, Państwową Strażą Pożarną w Tarnobrzegu, pracodawcami, a także podmiotami, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy, oraz podmiotami, o których mowa w art. 2a ustawy o systemie oświaty, w szczególności przy opracowaniu diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym czynników chroniących oraz czynników ryzyka, o których mowa odpowiednio w ust. 3 i 4, dotyczącej uczniów, rodziców, nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły.

Podstawę do podejmowania działalności, o której mowa w § 2–5, stanowi diagnoza w zakresie występujących w środowisku szkolnym czynników chroniących i czynników ryzyka, o których mowa odpowiednio w ust. 3 i 4, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych, dotycząca uczniów

lub wychowanków, rodziców lub opiekunów, nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły lub placówki, opracowywana we współpracy z podmiotami, o których mowa w ust. 1, w każdym roku szkolnym, w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego.

Przez **czynniki chroniące** należy rozumieć indywidualne cechy i zachowania uczniów lub cechy środowiska społecznego i efekty ich wzajemnego oddziaływania, których występowanie wzmacnia ogólny potencjał zdrowotny ucznia i zwiększa jego odporność na działanie czynników ryzyka.

Przez **czynniki ryzyka** należy rozumieć indywidualne cechy i zachowania uczniów, cechy środowiska społecznego i efekty ich wzajemnego oddziaływania, które wiążą się z wysokim prawdopodobieństwem wystąpienia zachowań ryzykownych stanowiących zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, zdrowia, bezpieczeństwa lub funkcjonowania społecznego.

Działalność wychowawcza i profilaktyczna w szkole realizowana jest w ramach:

- 1) zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy- Prawo oświatowe (zajęcia edukacyjne);
- 2) zajęć, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 6 i ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe (zajęcia rozwijające uzdolnienia uczniów, zajęcia rozwijających umiejętności uczenia się);
- 3) zajęć z wychowawcą;
- 4) zajęć, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191 i 1198 oraz z 2015 r. poz. 357).

Działalność ta realizowana jest w oddziale, z udziałem całej społeczności szkolnej lub w trakcie bieżącej pracy z uczniem.

Działalność ta odbywa się w szczególności w formie warsztatów profilaktycznych, projektów, debat, szkoleń, spektakli teatralnych, spotów, kampanii społecznych, happeningów, pikników edukacyjnych lub w innych formach, uwzględniających wykorzystanie aktywnych metod pracy. Zalecane zagadnienia tematyczne do realizacji w klasach na lekcjach wychowawczych dotyczące bezpieczeństwa i budowania przyjaznej atmosfery w szkole.

Obszar	Cele do realizacji
I.4.12	<p>Rozwijanie i wspieranie działalności wolontarystycznej</p> <p>Formy i sposoby realizacji: Udział uczniów w działalności klubu wolontariatu</p> <p>Termin : cały rok</p> <p>Odpowiedzialni : Opiekun klubu wolontariatu</p>
II.3.12	<p>Wzmacnianie wśród uczniów i wychowanków więzi ze szkołą lub placówką oraz społecznością lokalną;</p> <p>Formy i sposoby realizacji: Organizacja wycieczek klasowych, dyskotek, przygotowywanie imprez integracyjnych i pikników</p> <p>Termin : cały rok</p> <p>Odpowiedzialni : wychowawcy, opiekun SU</p>
II.3.13	<p>Kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole lub placówce, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców lub opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami</p> <p>Formy i sposoby realizacji: Organizacja wycieczek klasowych, wyjść do kina, na wystawy. Udział w zajęciach organizowanych przez PPP</p> <p>Termin : cały rok</p> <p>Odpowiedzialni : wychowawcy, opiekun SU</p>
III.1.6	<p>Współpraca z rodzicami lub opiekunami uczniów i wychowanków w celu budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia;</p> <p>Formy i sposoby realizacji: Wykłady, prelekcje dla rodziców propagujące zdrowy styl życia</p> <p>Termin : cały rok</p> <p>Odpowiedzialni : wychowawcy, pedagog</p>
III.2.3	<p>Wspieranie edukacji rówieśniczej i programów rówieśniczych mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych;</p> <p>Formy i sposoby realizacji: Udział uczniów w programach propagujących zdrowe odżywianie się: Śniadanie daje moc</p> <p>Termin : cały rok</p>

	Odpowiedzialni : wychowawcy świetlicy, wychowawcy klas 1-3, nauczyciele przyrody i biologii
III.3.7	<p>Kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości w życiu;</p> <p>Formy i sposoby realizacji: Udział uczniów w programach propagujących zdrowe odżywianie się: Śniadanie daje moc</p> <p>Termin : cały rok</p> <p>Odpowiedzialni : wychowawcy, wychowawcy świetlicy, wychowawcy klas 1-3, nauczyciele przyrody i biologii</p>
V.3.8	<p>Rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów i wychowanków;</p> <p>Formy i sposoby realizacji : Udział uczniów w zajęciach profilaktycznych i psychoprofilaktycznych organizowanych przez pedagoga lub pracowników PPP</p> <p>Termin; cały rok</p> <p>Odpowiedzialni: pedagog szkolny, dyrektor</p>
V.3.9	<p>Włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków i substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych</p> <p>Formy i sposoby realizacji : pogadanki, filmy edukacyjne, warsztaty profilaktyczne</p> <p>Termin; cały rok</p> <p>Odpowiedzialni: wychowawca, nauczyciel wspomagający, pedagog szkolny, dyrektor</p>
V.4.6	poszerzenie wiedzy rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, a także

	<p>suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach;</p> <p>Formy i sposoby realizacji : Udział uczniów w zajęciach profilaktycznych i psychoprofilaktycznych organizowanych przez pedagoga lub pracowników PPP</p> <p>Termin; cały rok</p> <p>Odpowiedzialni: pedagog szkolny, dyrektor</p>
V.7.2	<p>Prowadzenie wewnątrzszkolnego doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych;</p> <p>Formy i sposoby realizacji : Udział nauczycieli w szkoleniu dotyczącym rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychotropowych</p> <p>Termin: II semestr</p> <p>Odpowiedzialni: dyrektor</p>
V.7.3	<p>Doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki używania środków i substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych;</p> <p>Formy i sposoby realizacji : szkoleniowa rada pedagogiczna, kształcenie własne</p> <p>Termin: cały rok</p> <p>Odpowiedzialni: dyrektor, nauczyciele</p>
V.7.4	<p>Przekazanie informacji uczniom i wychowankom, ich rodzicom lub opiekunom oraz nauczycielom i wychowawcom na temat konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zwanej dalej „ustawą”;</p> <p>Formy i sposoby realizacji : Pedagogizacja rodziców</p> <p>Termin; kwiecień</p> <p>Odpowiedzialni: pedagog szkolny, dyrektor, wychowawcy klas</p>

V.7.5	<p>Informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią;</p> <p>Formy i sposoby realizacji : Zajęcia z wychowawcą- wykład,</p> <p>Termin: cały rok</p> <p>Odpowiedzialni: wychowawcy pedagog szkolny, dyrektor</p>
V.7.6	<p>Wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców lub opiekunów;</p> <p>Formy i sposoby realizacji : Udział nauczycieli w szkoleniach, lekcjach pokazowych</p> <p>Termin; cały rok</p> <p>Odpowiedzialni: dyrektor</p>
V.8.4	<p>Udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów w przypadku używania środków i substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych;</p> <p>Formy i sposoby realizacji : Przygotowanie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów</p> <p>Termin: wg potrzeb</p> <p>Odpowiedzialni: pedagog szkolny</p>

Tematyka planów wychowawczych dostosowana do aktualnych problemów klasowych .

1. Zasady dobrego zachowania. Dlaczego warto być dobrym?
2. Zachowania agresywne uczniów. Jak nie ulegać prowokacji ze strony agresora? Gdzie szukać pomocy?
3. Ofiara, sprawca, bierny obserwator. Komu zgłosić problem?
4. Mediacja rówieśnicza jako sposób rozwiązywania konfliktów.
5. Profilaktyka uzależnień - substancje psychoaktywne.
6. Profilaktyka uzależnień – gry komputerowe, Internet, hazard.
7. Oni są wśród nas – uczniowie z niepełnosprawnością, uczniowie odmienni kulturowo i językowo. Jak zachowywać się wobec nich, aby czuli się w szkole bezpiecznie.
8. Asertywność – tego można się nauczyć.
9. Konsekwencje prawne stosowania różnych form przemocy czy łamania prawa – spotkania z policjantem w klasach VI.
10. Rozładowywanie napięcia emocjonalnego w sposób akceptowany społecznie.
11. Prawa i obowiązki ucznia.
12. Ochrona własnej intymności – przemoc seksualna.
13. Odpowiedzialne i bezpieczne korzystanie z tzw. nowych mediów.
14. Cyberprzemoc.
15. Słowa dają moc – kultura języka.